28-мӗш çул тухать. Хакӗ 20 пус.

1945 НОЯБРЬ 16 ЭРНЕКУН 222 (6973) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) Обкомӗпе Шупашкар хула комитечӗн, ЧАССР Верховный Совечӗн тата Шупашкар хула Совечӗн хаçачӗ

Политпросвет учрежденийӗсем СССР Верховный Советне суйлас ӗçре

Пирӗн Тăван çӗршыв СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленет. 1946 çулхи февралӗн 10-мӗшӗнче совет халăхӗ, вăрçă çулӗсенче туяннă политикăллă пысăк опытпа усă курса, суйлав урнисем патне пырса, Ленин—Сталин партине чун-чӗререн парăннă кандидатсемшӗн сасăлама хатӗрленсе тăрать. Çак пысăк ӗçре рабочисене, колхозниксене, совет интеллигенцине большевиксен хурçă пек çирӗп партийӗ ертсе пырать.

«Совет влаçӗ халăха сывăх тăнипе вăйлă. Парламентла демократирен уйрăлса тăрса, совет демократийӗ чăннипех халăх демократийӗ пулса тăрать», тесе В. М. Молотов юлташ каланине совет патриочӗсем асра тытса тăраççӗ. Тӗнчӗри чи демократиллӗ суйлав йӗрки тăрăх государствăн чи аслă органне — СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленесси хальхи вăхăтра пирӗн чи пысăк задача пулса тăрать.

Парти, комсомол, профсоюз тата обществăллă ытти организацисен те СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленес тӗлӗшпе мӗнпур вăя хурса ӗçлемелле, кашни ӗççыннинех суйлав Положенийӗпе, Сталинла Конституципе паллаштармалла, пирӗн Тăван çӗршыв иртнӗ суйлавсем хыççăн мӗн тери пысăк çула утса тухнине ăнлантарса памалла.

СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленес ӗçре политпросвет учрежденийӗсем—вулав çурчӗсем, колхоз клубӗсем, библиотекăсем, культура çурчӗсем паллă вырăн йышăнмалла. Çав учрежденисем вӗсем—ялта культурăллă пысăк вăй пулса тăраççӗ. Вулав çуртӗнче, клубра, культура çуртӗнче колхозник е колхозница нумай çӗнӗ япаласем çинчен илтме, вӗренме пултарать. Халӗ, хӗл кунӗсем çитнӗ май, колхозниксен, çамрăксен пушă вăхăт ытларах пулнипе, ялти политпросвет учрежденийӗсен вырăнӗ тата ытларах ÿсет.

Михаил Иванович Калинин юлташ вулав çурчӗн заведующийӗн ӗçне йывăр, анчах пархатарлă та интереслă ӗç тесе хакланă. «Вăл ӗç,—тенӗ М. И. Калинин юлташ,— чун-чӗрепе тумалли ӗç. Массăсем хушшинче çутăлăх илсе пынине этем хăй туйса тăрать. Халăх массисен аслăлăх тавракурăмне ÿстерсе пыма пулăшнине ăнланса тăнинчен интереслăраххи урăх мӗн пулма пултарать». Хăйӗн ӗçне юратса тăвакан пуçаруллă работник ялти клубăн е вулав çурчӗн ӗçне пур енчен те интереслă та лайăх туса пыма пултарать. Вулав çуртӗнче çавăн пек работник ӗçлет пулсан, вулав çурчӗ ялта культурăллă вучах ятне тивӗçлипех илме пултарать. Кунта кашни çынах интереслă кӗнеке, çӗнӗ хаçат вулама, политика, агротехника, наука ыйтăвӗсемпе лекцисем итлеме, техникăн çӗнӗ çитӗнӗвӗсемпе тӗнчери лару-тăру çинчен калаçусем итлеме пултарать.

Анчах та вулав çурчӗсен ӗçне кирлӗ пек туса пырас тесен, вулав çурчӗсен ӗçне активва ытларах хутшăнтармалла. Пӗтӗм ӗçӗ хăй çине илсе, пур ӗçе те хăй çеç тума тăрăшакан вулав çурчӗн заведующийӗ япăх заведующи пулнă пулӗччӗ. Хăйӗн ӗçӗнче вулав çурчӗн заведующийӗ комсомол организацийӗпе, ялти интеллигенципе таччăн çыхăнса ӗçлемелле. Ялти агроном, учитель, врач, Отечественнăй вăрçăран киле таврăннă боецсем, комсомолецсем,—вулав çурчӗн ӗçӗнче пит пысăк пулăшу пама пултараççӗ. Çавăн пек активран вулав çурчӗсен яланхи совечӗсене туса хураççӗ, совет членӗсене вара уйрăм ӗçсем тума хушаççӗ, пӗрле канашласа вулав çурчӗн планне хатӗрлеççӗ.

Халӗ, СССР Верховный Совет суйлавне хатӗрленнӗ вăхăтра, вулав çурчӗсен, клубсен, культура çурчӗсен хăйсен ӗçӗсене нихăçанхи пек те мар лайăхлатас пулать. Социализмлă государствăн суйлав законӗ çинчен, СССР гражданӗсен тӗп прависемпе обязанноçӗсем çинчен тӗплӗн ăнлантарса парса, суйлавçăсене историллӗ куна, суйлав кунне тӗплӗн хатӗрленме пулăшмалла. Суйлав Положенийӗ çинчен, суйлав системи çинчен вулав çурчӗсенче калаçусем, докладсем ирттермелле, суйлав çинчен калакан литературăна пухса, витринăсем тумалла, справка сӗтелӗсем, кружоксем организацилемелле.

Калас пулать, республикăри лайăх ӗçлекен вулав çурчӗсем суйлав законне ăнлантарас тӗлӗшпе тăрăшса ӗçлеççӗ. Сăмахран, Сӗрпӳ районӗнчи «Цивильстрой» колхозри вулав çурчӗн заведующийӗ Пушкина комсомолка суйлав законне вӗренес тӗлӗшпе организациленӗ кружока хăй ертсе пырать. Кружокăн кашни занятийех 30—35 çынран кая мар пухăнать. Вулав çуртӗнче «суйлав кӗтесси», ятарласа витрина организациленӗ.

Шăхасан районӗнчи хăшпӗр вулав çурчӗсем, тӗслӗхрен, Атнашри, Уйкас Кипекри, Тури Сурăмри, Ухманри вулав çурчӗсем тырпул пухса кӗртнӗ вăхăтра япăх мар ӗçленӗ. Ухманри вулав çурчӗн заведующийӗ пулса О. Миронова юлташ ӗçлет. Вăл нумаях пулмасть Хӗрлӗ Çартан таврăннă. Кунти вулав çуртӗнче яланах çӗнӗ хаçатсем, кӗнекесем вулама пулать, стена çинче лозунгсемпе плакатсем çакăнса тăраççӗ. Вулав çурчӗ çумӗнче 7 çынтан совет организациленӗ, вăл вулав çурчӗн ӗç планне туса çирӗплетнӗ. Вулав çурчӗ çумӗнче тăташах стена хаçачӗ тухса тăрать.

Муркаш районӗнчи Ярапайкассинчи вулав çурчӗ (заведующийӗ Тимакова юлташ) суйлав Положенине ăнлантарас тӗлӗшпе тăрăшса ӗçлет. Кунта ятарласа справка сӗтелӗ организациленӗ. Суйлав Положенине ăнлантарас ӗçе вулав çурчӗн совечӗн членӗсене те активлăн хутшăнтарнă. Çавăн пекех Чуманкассинчи, Тивӗшри вулав çурчӗсем те япăх мар ӗçлеççӗ. Ишлей районӗнчи Кипечкассинчи вулав çурчӗ те (заведующийӗ Молаев юлташ) районра лайăх ӗçленипе палăрса тăрать. Кашни каçах кунта колхозниксем пухăнаççӗ, хаçатсемпе кӗнекесем вулаççӗ. кружоксенче вӗренеççӗ, тӗрлӗ справкăсем илеççӗ.

Анчах та республикăра çитлӗксӗр ӗçлекен вулав çурчӗсем те сахал мар-ха. Хăшпӗр вулав çурчӗсен хăйсене уйрăм суртсем çук, вулав çурчӗсене юсаса хӗллепе хатӗрлесе çитермен, вутă турттарман, краççын илсе хатӗрлемен тата ытти те.

Йӗпреç районӗнчи 17 вулав çуртӗнчен 5 вулав çурчӗн хăйсене валли уйрăм суртсем çук. Кун пек тӗслӗхсем ытти районсенче те пур. Советски районра, сăмахран, 21 вулав çуртӗнчен 5—6 вулав çурчӗ кăна йӗркеллӗ ӗçлеççӗ. Ыттисем хут çинче кăна шутланса тăраççӗ. Етӗрне районӗнчи Сарăелри вулав çуртне, районри политпросвет пайне пӗлтермесӗрех тырă хывса Заготзерно пункчӗ туса хунă. Ноябрь уйăхӗ çитнӗ пулин те, хăшпӗр вулав çурчӗсене çав-çавах юсаман.

Хăшпӗр районсенче вулав çурчӗсен заведующийӗсене ӗç укçи вăхăтра тӳлемеççӗ. Йӗпреç районӗнчи хăшпӗр вулав çурчӗсен заведующийӗсем 1945 çулта ӗç укçи пачах та илмен. Ӗç укçи вăхăтра памании политпросвет учрежденийӗсен бюджетне пурнăçа кӗртессишӗн ӗççынни депутачӗсен Совечӗсен исполкомӗсем хăшпӗр çӗрте кирлӗ пек тăрăшманнинчен килет. Шăхасан районӗнче, сăмахран, политпросвет учрежденийӗсен бюджечӗ 40 процента çити кăна пурнăçа кӗнӗ. Ӗç укçи парса тăрас енӗпе палăртса хунă укça-тенке 41 процента çити кăна тăкакланă. Политпросвет учрежденийӗсене укça-тенкӗ парса тăрас ыйтăва сентябрь уйăхӗнче райсовет исполкомӗн ларăвӗнче пăхса тухнă, анчах нимӗнле решени те йышăнса хăварман.

Паллах, политпросвет учрежденийӗсене çавăн пек хакламанни, вӗсене куллен пулăшса пыманни, кадрсене çирӗплетсе, вӗсене кирлӗ пек вӗрентсе пыманни нимӗ юрăхсăр япала пулса тăрать. ВКП(б) райкомӗсен, райсовет исполкомӗсен, политпросвет пайӗсен, ял Совечӗсемпе колхозсен кашни вулав çуртне, кашни колхоз клубне культурăн чăн-чăн вучахӗ туса хурассишӗн тăрăшса ӗçлемелле. Комсомол организацийӗсем ку ӗçрен инепле те пăрăнса юлма пултараймаççӗ. Çамрăк хастарлăхпа ӗçе тытăнса, вӗсем суйлав çурчӗн ӗçӗнче хисеплӗ вырăн йышăнса тăмалла. ВЛКСМ Центральный Комитечӗн XIII-мӗш пленумӗ комсомол организацийӗсен ялти вулав çурчӗсемпе клубсен ӗçне лайăхлатас тӗлӗшпе пӗтӗм вăя хурса ӗçлемеллине кăтартса хăварчӗ.

Ялти вулав çурчӗсен ӗçне сывăхри вăхăтрах тӗпренех лайăхлатмалла: вулав çурчӗсене юсаса çитермелле, вутă-шанкă, краççын уйăрса памалла, вӗсене чăн-чăн культурăллă учрежденисем туса хумалла. Кашни клуб, кашни вулав çурчӗ СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленес ӗçе тивӗçлипе туса пымалла. Çакă вăл ырана хăвармасăр паян тумалли ӗç пулса тăрать.

ЧĂВАШ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМӖН УКАЗӖ

А. Л. Тарасов юлташа Чăваш АССР Суту-илӳ Халăх Комиссарне лартасси çинчен

Александр Лукич Тарасов юлташа Чăваш АССР Суту-илӳ Халăх Комиссарӗ пулма лартас.

Чăваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Председателӗ З. АНДРЕЕВА.

Чăваш АССР Верховный Совет Президиумӗн Секретарӗ А. ИЗМАЙЛОВ.

Шупашкар хули. 1945 çулхи ноябрӗн 15-мӗшӗ.

Совет Союзӗпе Польша 1945 çулхи июлӗн 6-мӗшӗнче тунă Килӗшӳвӗн срокне тăсни

Совет правительствипе Польша правительстви калаçса татăлнă тăрăх, 1945 çулхи июлӗн 6-мӗшӗнче тунă Килӗшӳре асăннă çынсем Совет Союзӗн гражданӗсем пулма пăрахса Польшăна куçса каясси çинчен çырнă заявленисене йышăнмалли срока 1946 çулхи январӗн 1-мӗшӗччен, Польшăна куçса каймалли срока 1946 çулхи июнӗн 1-мӗшӗччен тăснă. (ТАСС).

СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький Округӗнчи 15-мӗш номерлӗ суйлав комиссине кандидатсем тăратни

Мурышкина юлташ Н-ски завод коллективӗн кандидачӗ

Ноябрӗн 14-мӗшӗнче ВКП(б) Центральный Комитечӗн парторгӗ пулса Полукаров юлташ ӗçлекен заводăн илемлетнӗ клубӗнче СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький Округӗнчи суйлав комисси составне кандидата тăратас тӗлӗшпе рабочисен, служащисен тата инженерсемпе техниксен пухăвӗ пулса иртрӗ.

Пуху председателӗ цех начальникне Давыдова инженера сăмах парать.

— 1946 çулхи февралӗн 10-мӗшӗ, — тет Давыдова юлташ,—Совет Союзӗнчи халăхсен историне савăнăçлă уяв пулса кӗрет. Çав кун СССР гражданӗсем, Тăван çӗршывăн чи лайăх ывăлӗсемпе хӗрӗсемшӗн сасăлама, суйлав урнисем патне пыраççӗ. Округри суйлав комиссин составне эпӗ Тамара Леонтьевна Мурышкина инженера кандидата тăратма сӗнетӗп. Пирӗн пата вăл завод ӗçлеме пуçланă малтанхи кунсенчех килчӗ. Ӗçлеме пуçласан малтанхи вăхăтрах ăна ответлă участока мастер пулса ӗçлеме уйăрса лартрӗç. Вăл ертсе пыракан смена ялан малта пыракансен шутӗнче пулнă. Ӗçри йывăрлăхсене сирсе пырса, пуçаруллă тата тухăçлă ӗçленине пула вăл хăйӗн заданийӗсене ăнăçлăн тултарса пынă. Парти ретне кӗрсе, вăл заводри обществăллă пурнăçа активлăн хутшăнса пырать. Завод коллективӗ шанса паракан çак пысăк та ответлă ӗçе те вăл чыслăн пурнăça кӗртсе пырӗ, тесе эпӗ шанса тăратăп.

Çакăн хыççăн цехри стахановецсем Швепова тата Железнов юлташсем сăмахсем тухса калаççӗ. Мурышкина кандидатурине хӗрӳллӗн хапăл туса, Округри суйлав комисси членӗн обязанноçӗсене вăл тивӗçлӗн туса пырӗ, завод коллективӗ шанса панине тӳрре кăларӗ, тесе каларӗç.

Завод коллективӗ, пӗр саслă пулса, СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький Округӗнчи суйлав комисси составне Тамара Леонтьевна Мурышкина юлташа кандидата тăратма йышăнчӗ.

Советски районри „Сеятель" колхозри колхозниксемпе колхозницăсем Н. А. Андреев юлташа кандидата тăратнă

Советски районри „Сеятель" колхозра СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький суйлав округӗнчи суйлав комиссин составне кандидат тăратас тӗлӗшпе колхозниксемпе колхозницăсен пухăвӗ пулса иртрӗ.

Пухура чи малтанах пур ӗçпе те малта пыракан уйхир бригадин бригадирӗ Маслов юлташ сăмах илсе çапла каларӗ: „Суйлав комиссине кандидат тăратиччен малтан эпӗ хамăран колхоз мӗнле ӗçлени çинчен калаçăп. Пирӗн колхоз кăçалхи ялхуçалăх ӗçӗсене ăнăçлăн туса пӗтерчӗ. Государствăна тырă, çӗрулми, пахчаçимӗç ӗçникалла культурăсем тата выльăх-чӗрлӗх продукчӗсем срокчен парса татрӗ. Колхоз обществăллă выльăх-чӗрлӗх ӗрчетес ӗçе те лайăх туса пырать, фермăсенче выльăх-чӗрлӗх ӗрчетмелли государство планне пур выльăхсем енӗпе те тултарнă. Пирӗн колхоза Отечественнăй аслă вăрçă çулӗсенче хастар ӗçлесе пынăшăн ВКП(б) Обкомӗпе Чăваш АССР Совнаркомӗн куçса çӳрекен Хӗрлӗ Ялавне парса хисепленӗ, колхоз председательне—Николай Андреевич Андреев юлташа правительство «Ӗçлӗх Хӗрлӗ Ялав» орденӗпе наградăларӗ».

Эпӗ,—тет Маслов юлташ,—суйлав комиссин составне хамăран колхоз председательне—Николай Андреевич Андреев юлташа кандидата тăратма сӗнетӗп. Вăл ку ӗçре те пирӗн колхозниксемпе колхозницăсен шанăçне тӳрре кăларасса шанатăп.

Маслов хыççăн Чемейри çичӗ çул вӗренмелли шкул директорӗ Миронова юлташ тата колхоз счетоводӗ Макаров юлташ сăмах тухса каларӗç. Вӗсем Андреев юлташ лайăх колхоз руководителӗ тата Ленин—Сталин партин ӗçӗшӗн ывăнма пӗлмесӗр ӗçлекен хастар коммунист пулса тăни çинчен каларӗç. Андреев юлташа кандидата тăратма сӗннине ырларӗç.

Пухура пулнисем пурте, пӗр сасăллă пулса, Николай Андреевич Андреев юлташа Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький суйлав округӗнчи суйлав комиссин составне кандидата тăратма йышăнчӗç.

Коммунистсен Чăваш республикинчи организацийӗнчен ВКП(б) Чăваш Обком Секретарӗн выльăх-чӗрлӗх ӗрчетес енӗпе ӗçлекен заместительне Г. А. Мартынов юлташа кандидата тăратнă

ВКП(б) Чăваш область Комитечӗ, СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький округӗнчи 15-мӗш номерлӗ суйлав комиссин составне кандидата тăратасси çинчен сӳтсе-явнă хыççăн, коммунистсен Чăваш республикинчи организацийӗнчен округри суйлав комиссин составне Григорий Алексеевич Мартынов юлташа, ВКП(б) Обкомӗ Секретарӗн выльăх-чӗрлӗх ӗрчетес енӗпе ӗçлекен заместительне кандидата тăратнă.

А. С. Ягодкина юлташ—МТС-па çӗрӗç органӗсенче ӗçлекен работниксен профсоюзӗн кандидачӗ

МТС-па çӗрӗç органӗсенче ӗçлекен работниксен профсоюзӗн Чăваш Обкомӗн ларăвӗнче СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький Округӗнчи 15-мӗш номерлӗ суйлав комиссин составне кандидат тăратас ыйтăва сӳтсе явнă. МТС-па çӗрӗç органӗсенче ӗçлекен работниксен профсоюзӗн Обкомӗ СССР Верховный Совечӗн Национальноçсен Советне суйлас тӗлӗшпе ӗçлекен Горький Округӗнчи суйлав комиссин составне Анна Степановна Ягодкина юлташа— профсоюз Обкомӗн председательне кандидата тăратнă.

СССР Верховный Советне суйлама хатӗрленеççӗ

ЕТӖРНЕ. „СССР Верховный Советне суйламалли Положени" хаçатсем çинче пичетленсе тухсанах, партин 2-мӗш Ирçери пуçламӗш организацийӗ суйлав Положенине ăнлантарса парас ыйтупа коммунистсемпе ялти активăн канашлуне туса ирттерчӗ. Канашлура пулнă агитаторсем суйлав Положенине кашни ӗççыннине тарăнăн ăнлантарса пани суйлав ирттернӗ çӗрте пысăк вырăн йышанса тăнине палăртса хăварчӗ. Çаванпа та ял Советне кӗрекен кашни колхозрах кашни вунă киле пӗр агитатор çирӗплетсе хунă.

Положение вӗрентес ӗçе чи малтанах суйлав законне агитаторсене хăйсене ăнлантарса парассинчен пуçланă. Агитколлектив руководителӗ – 7 çул вӗренмелли шкул директорӗ К. Лунина юлташ агитаторсене Пӗтӗм Союзри Советсен VIII-мӗш съездӗнче Сталин юлташ тунă докладпа тата СССР Конституцийӗпе паллаштарчӗ. Кунсăр пуçне, вулав çурчӗ çумӗнче витрина тунă. Вулав çурчӗн заведующийӗ Хӗрлӗ Çартан таврăннă Е. Дмитриева суйлав çинчен тухакан материалсене тăташах пухса пырать.

Г. ТАМИР.

* * *

ЭЛӖК. Колхозсенче суйлав Положенине тӗплӗн ăнлантарса парас майпа ВКП(б) райкомӗ агитаторсемпе агитколлектив руководителӗсен районри семинарне ирттерчӗ. Семинарта пурӗ 45 çын пулчӗ. СССР Верховный Советне суйламалли Положени" тата агитаторсем умӗнче тăракан задачăсем çинчен ВКП(б) райкомӗн секретарӗ А. Самсонов юлташ доклад туса пачӗ. Халӗ агитаторсем колхозсенче суйлав Положенине ăнлантарса парас тӗлӗшпе ӗçлеççӗ.

Вырăс-Сурамри вăтам шкулта аслă классенче вӗренекенсем кăçал пӗрремӗш хут суйлава хутшăнаççӗ. Çамрăк суйлавçăсене суйлав Положенине вӗрентме ятарласа кружок организациленӗ. Кружок занятийӗсем йӗркеллӗ иртеççӗ. Çавăн пекех сӳс-кантăр заводӗнче ӗçлекен рабочисемпе служащисем те суйлав Положенине кружоксенче вӗренеççӗ.

Кăçалхи ялхуçалăх ӗçӗсене туса пӗтерчӗ

СОВЕТСКОЕ. Кăçал Кивуйри „1-ое Мая" колхоз членӗсем ялхуçалăхӗнчи мӗнпур ӗççене пысăк хастарлăхпа туса пычӗç. Колхозниксем хушшинче дисциплина çирӗп, ӗçкунӗсен минимумне тултарман колхозниксем пачах та çук.

Кунӗн-çӗрӗн хӗрӳллӗн ӗçлесе, вӗсем тырпула пӗр тăкаксăр пухса кӗртрӗç, мӗнпур культурăсене вăхăтра çапса тирпейлерӗç. Авăн çапнă çӗрте, çанталăк мӗнлине пăхмасăр, молотилкăпа туллин усă курчӗç. Машинист Т. Тимофеев лайăх ӗçлерӗ. Авăн çапнă чух тăкаксем пулман. Клевер вăрлăхне те вăхăтра çапса хунă.

Колхоз государствăна тырă памалли плана вăхăтра тултарчӗ, планран ирттерсе Хӗрлӗ Çар фондне чылай тырă пачӗ. Государствăна колхозшăн та, колхозниксемшӗн те çӗрулми парса татнă. Çӗрулми вăрлăхне çителӗклӗ хывнă. Хыççăн, колхозниксене кашни ӗçкунӗ пуçне 1-шар килограмм валеççе панă.

Колхоз государство умӗнчи хăйӗн обязательствисене вăхăтра пурнăçларӗ. 1945 çулшăн аш-какай, сӗт-çу, çăмарта памалли плана ытлашшипех тултарнă.

Выльăх-чӗрлӗх ӗрчетмелли плана ирттерсе тултарнă. Выльăх-чӗрлӗх витисене хӗле лайăх хатӗрлесе çитернӗ.

Вăрлăх фондне хывса çитернӗ. Халӗ ӗçкунӗсем тăрăх тупăш валеççе пама хатӗрленеççӗ.

РЕСПУБЛИКĂРИ МТС-сем НОЯБРӖН 10-МӖШӖ ТӖЛНЕ МӖНЛЕ ӖÇЛЕНИНЕ КĂТАРТАКАН СВОДКА

(процентпа)

МТС-сем	Тракторпа ӗçленӗ	Авăн çапнă
1. Вăрнар	163,3	134,1
2. Шăхасан	143,3	83,3
3. Куславкка	140,6	54,1
4. Елчӗк	133,1	75,0
5. Йӗпреç	131,7	73,1
6. Вăрмар	125,4	115,8
7. Красноармейски	125,1	60,9
8. Гапаш	124,8	51,9
9. Сӗрпӳ	123,5	59,5
10. Ишлей	123,0	41,8
11. Чкаловски	117,3	103,8
12. Калинино	114,7	88,1
13. Комсомольски	110,9	92,2
14. Улатăр	102,8	75,8
15. Первомайски	102,6	43,0
16. Тăвай	101,6	65,5
17. Шупашкар	100,5	43,6
18. Элӗк	100,0	79,7
19. Сӗнтӗр	97,9	31,7
20. Сурмайдан	94,1	57,2
21. Сӗнтӗрвăрри	90,1	21,7
22. Çӗмӗрле	89,2	47,4
23. Етӗрне	88,2	54,0
24. Октябрьски	87,0	10,1
25. Хӗрлӗ Чутай	84,2	14,5
26. Кувакино	81,2	76,8
27. Сиява	75,4	57,0
28. Шăмăршă	74,8	22,9
29. Пăрачкав	69,4	75,7

Молотов юлташăн доклачӗпе хавхаланса

ЧУРАЧĂК. ноябрӗн 15-мӗшӗ. (Телефонпа). Октябрьти Социализмла Аслă Революци 28 çул тултарни çинчен Молотов юлташ тунă доклада кашни колхозрах пысăк çекленӳпе сӳтсе-яваççӗ. Агитаторсем пухусенче, килӗрен çӳресе колхозниксемпе колхозницăсене ăнлантараççӗ. Молотов юлташăн докладне вӗреннӗ май государствăна тырă парас ӗç те хăвăртланчӗ. Паян-ыран район тырă парса татать.

Авăн çапас ӗç те чылай лайăхланчӗ. Уяв иртнӗренпе 10 колхоз авăн çапса пӗтерчӗ. Вӗсен шутне „Красный флот", „Гигант", „Первое мая", „Победа", „Трактор" Клим Ворошилов ячӗпе тăракан тата ытти колхозсем те кӗреççӗ. Ытти колхозсем кунӗн-çӗрӗн авăн çапаççӗ.

Государствăна тырă парса татнă колхозсем вăрлăх фончӗ хывма тытăнчӗç. „9 мая" колхоз 317 центнер, „Красный флот" колхоз 451 центнер, „Гигант" колхоз 759 центнер хывнă. Районӗпе пурӗ 10.208 центнер вăрлăх хывнă. Вăрлăха валли уйăрна тырра тасатса чи лайăх амбарсене хураççӗ тата кладовщиксен аллине акт çырса параççӗ.

П. ВАСИЛЬЕВ.

Уява çитӗнӳпе кӗтсе илтӗмӗр

МУРКАШ. Оринино ял Советӗнчи „Аврора" колхоз членӗсем Октябрьти Социализмла Аслă Революци 28 çул тултарнине хăйсен ӗçӗнче пысăк çитӗнӳсем тунипе кӗтсе илчӗç. Колхоз государствăна тырă памалли плана сентябрӗн 18-мӗшӗ тӗлне тултарса, планран ирттерсе Хӗрлӗ Çар фондне 460 пăт тырă тата 720 пăт çӗрулми пачӗ.

Пирӗн колхоз çак кунсенчех авăн çапса пӗтерет, халӗ ялхуçалăх çулне ăнăçлăн вӗçлес тӗлӗшпе хӗрӳллӗ ӗç пырать.

„Аврора" колхоз кăçал тухăçлă тырпул туса илчӗ. Тула тухăçлăхӗ кашни гектартан вăтам шутпа 16 центнер, ытти тӗштырăсем те 12—13 центнертан кая мар пулчӗ.

Уйхир ӗçӗнче бригадăсем пӗрпӗринпе ăмăртса ӗçлесе, ӗç тухăçлăхне ӳстерех пычӗç. 3-мӗш бригада (бригадирӗ А. Антонов юлташ) яланах малта пычӗ.

Колхоз выльăх-чӗрлӗхе хӗл каçарма та хатӗрленсе çитнӗ. Выльăх апачӗсене ферма заведующи аллине акт тăрах патăмăр.

Çитес çуракине хатӗрленес тӗлӗшпе те хӗрӳллӗ ӗç пырать. Халӗ вăрлăх хывма тытăнтăмăр.

Е. КАЗАМБАЕВ,
„Аврора" колхоз председателӗ.

Государство умӗнче парăмлă мар

Сӗнтӗр районӗнчи Шупуç ял Советне кӗрекен „Броневик" колхоз государствăна тырпул, çӗрулми, выльăх-чӗрлӗх продукчӗсене те парса татрӗ.

Выльăх-чӗрлӗх фермисене çулталăх ăшă вăхăтрах кирлӗ пек юсарӗç, колхозпа колхоз членӗсем валли вут-шанкă та хатӗрленӗ. Вăрлăх тата ытти кирлӗ фондсене уйăрнă. Колхозниксене ӗçкунӗ тăрăх 2-шер килограмм çӗрулми, 1,5 килограмм тӗштырă, выльăх-чӗрлӗх валли утă-улăм валеçме хатӗрленеççӗ.

Я. ЯКОВЛЕВ.

Вулав çурчӗсен заведующийӗсемпе стена хаçат редакторӗсен пухăвӗ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Çак кунсенче кунта вулав çурчӗсен заведующийӗсемпе стена хаçат редакторӗсен районри пухăвӗ пулса иртрӗ.

Пухура СССР Верховный Совет суйлавне хатӗрленес ӗçе вăйлатасси çинчен тата вулав çурчӗсен заведующийӗсем çинчен сӳтсе-явнă. Ку ыйтупа ВКП(б) райкомӗн пропагандăпа агитаци пайӗн заведующийӗн заместителӗ А. Светлов юлташ доклад туса панă. Вăл хăйӗн докладӗнче СССР Верховный Советне суйламалли Положение вӗренесси мӗнле пыни çинчен тата районри вулав çурчӗсем ку тӗлӗшпе мӗнле ӗçлени çинчен каласа панă.

Доклад хыççăн пренире „Коммунизм çулӗпе" хаçат редакторӗ А. Хатаевский, Тинсырма вулав çурчӗн заведующийӗ Андреев, Кăшай вулав çурчӗн заведующийӗ Дмитриев, Çавалçырма вулав çурчӗн заведующийӗ Михайлова тата ытти юлташсем те, пурӗ 7 çын, тухса каларӗç.

Ӗççыннисене суйлав Положенине вӗрентес ӗçе Супар ял Советӗнчи „Партизан" колхозра лайăх йӗркеленӗ. Пуçламӗш парти организацийӗн секретарӗ Петров юлташ ку ӗçе тивӗçлипе ертсе пырать. Ку тӗлӗшпе вăл ятарласах ӗç планӗ тунă. Кашни агитаторах уйрăм участоксем çумне çирӗплетнӗ. Агитаторсемпе уйрăмăн семинарсем туса ирттернӗ. Çавăн пекех Шурçырма ял Советӗнче (агитколлектив руководителӗ К. Удалова юлташ), Упи ял Советӗнче (агитколлектив руководителӗ К. Павлова юлташ), Кушар ял Советӗнче (агитколлектив руководителӗ Ф. Тимофеева юлташ), Именево ял Советӗнче (парторганизаци секретарӗ А. Иванов юлташ) суйлав Положенине тимлӗн вӗренеççӗ. Анчах та Пшонка, Шупоç, Ямайкасси, Мартынкино ял Совечӗсенче вара ӗççыннисене суйлав Положенийӗ çинчен тивӗçлипе ăнлантарса памаççӗ.

Суйлава хатӗрленес ӗçре вулав çурчӗсем те пысăк вырăн йышăнса тăраççӗ. Анчах та районри хăшпӗр вулав çурчӗсем ку тӗлӗшпе çителӗксӗр ӗçлеççӗ-ха. Вулав çурчӗсенче суйлавçăсене интереслентерекен кӗнекесем çук, вулав çурчӗсене плакатсемпе лозунгсем çапса илемлетмен, вутă хатӗрлемеççӗ, сӗтел-пукансем çителӗксӗр, стена хаçачӗсене вăхăтра кăларса тамаççӗ. Сăмахран, Çавалçырма вулав çурчӗн заведующийӗ Михайлова юлташ хăйӗн ӗçне тивӗçлипе туса пымасть. Çавна пула кунта вутă та, утă та çук.

Пуху ӗçри çитменлӗхсене пӗтерес тӗлӗшпе тивӗçлӗ решени йышăнса хăварчӗ.

З. ПОРФИРЬЕВ.

Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисен финанс хуçалăхĕ

Чăваш республикинчи Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисен финанс хуçалăхĕ çинчен РСФСР-па Чăваш АССР Правительствисем темиçе хутчен те сÿтсе-явса тивĕçлĕ решенисем йышăнса хăварнă. Анчах та, Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисем хăйсен ĕçне производство тĕлĕшĕнчен те, финанс тĕлĕшĕнчен те лайăхлатаймаççĕ. Вăрман Халăх Комиссариачĕ 9 уйăхри производство программине вăрман хатĕрлес енĕпе 86,7 процент, турттарас енĕпе 75,4 процент кăна тултарнă. III-мĕш кварталта вара вăл татах та япăхрах ĕçленĕ: ку кварталта вăрман хатĕрлес енĕпе плана 54,8 процент, турттарас енĕпе—52,2 процент çеç тултарнă. Калас пулать, III-мĕш кварталта çакăн пек япăх ĕçлеме нимĕнле сăлтав та пулман, мĕншĕн тесен ку кварталта унăн транспорт хатĕрĕсем чылай хутшăннă.

Чăваш АСССР Вăрман Халăх Комиссариачĕ вăрман турттарас тĕлĕшпе çакăн пек япăх ĕçлени мĕнрен килет-ха? Чи малтанах, Вăрман Халăх Комиссариачĕ туртăм вăйĕпе туллин усă курмасть: 73 автомашинăран 38-шĕ, 32 трактортан 4-шĕ кăна ĕçлеме юрăхлă. Пур пек туртăм вăйĕпе те ĕçре кирлĕ пек усă курмаççĕ. Тĕслĕхрен, вăрман турттарма уйăрса панă лашасен 61 проценчĕ çеç вăрман турттарнă çĕрте ĕçленĕ, лашасен ытти пайĕпе урăх ĕçсенче усă курнă. Çавăн пекех Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариачĕ вăрман юхтармалли плана та тултараймарĕ. Октябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне вăл вăрман юхтармалли плана пурĕ те 83,2 процент кăна тултарнă. Вăл шутран мĕнпур вăрманăн 62,4 проценчĕ кăна вырăна çитнĕ.

Производство планне тултарманнипе кăна мар, тата Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисенче продукци хакне ÿстерсе пынипе, продукцие сухатнипе тата плана кăтартман тĕрлĕ тăкаксем тунипе те палăртмалла. 1945 çулхи 8 уйăх хушшинче Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариачĕ продукцин хăйне ларакан хакне чакарас тĕлĕшпе плана тултарайман пирки 1.729 пин тенкĕ, продукципе сутас тĕлĕшпе 558 пин тенкĕ ытлашши тăкак тунă. Пĕтĕмĕшпе илсен, ЧАССР Вăрман Халăх Комиссариачĕ кăçал иртнĕ çул çулталăк хушшинче тунă пĕтĕм тăкаксенчен ытларах тăкак тунă. Планпа пăхман расходсене кăна шутласан та çур çул хушшинче 315.000 тенкĕ тăкак пулнă, вăл шута 268.000 тенкĕ тĕрлĕ штрафсем, пенисем, парса татман тÿлевсем кĕреççĕ.

Вăрман хатĕрлес тата турттарас тĕлĕшпе плана çакăн пек япăх тултарса пынă пирки, финанс хуçалăхĕ çине тимсĕррĕн пăхнă пирки тата 1944 çулта хăйсен тÿлевĕсене вăхăтра татса пыман пирки Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисен парăмĕ октябрĕн 1-мĕшĕ тĕлне 6 миллион тенке çитсе ÿснĕ, вăл шутран рабочисене 2.638 пин тенкĕ ĕç укçи тÿлемелле.

Октябрь уйăхĕнче Госбанк кантурĕ Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариачĕн финанс хуçалăхне тĕрĕслесе тухрĕ те Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариачĕ Правительство решенийĕсен пĕр пунктне те пурнăçламаннине, хăйĕн финанс хуçалăхне те уйăчченхи пекех йĕркесĕр тытнине палăртса, Вăрман Халăх Комиссариатне предприятисен 1944 çулхи балансĕсене пăхса тухма, кашни предприятин ĕçĕпе тĕплĕн паллашма тата предприятисен финанс хуçалăхне лайăхлатмалли мероприятисем йышăнма хушса хăварчĕ. Анчах Чăваш АССР Вăрман Халăх Кмиссариачĕ çак тарана çитсе те ку ĕçе тума шутламасть-ха. Çĕмĕрле вăрманпромхозĕпе Кирери тата Хĕрлĕ Чутайри вăрман пункчĕсем 1944 çулшăн тăратнă отчетсене ку тарана çитсе те пăхса тухман. Пурĕ 8 предприятин отчетне кăна пăхса тухнă. Çав пăхса тухнă отчетсенчен 3-шĕ çинчен çеç баланс комиссийĕ решени йышăнса хăварнă. «Чăвашлесдрев» тресчĕн отчетне юнĕн 20-мĕшĕнчех пăхса тухнă, анчах ун пирки паянхи куна çитсе те нимĕнле решени те çук.

Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариатне кĕрекен предприятисенче хуçалăх ĕçĕ çине тимсĕррĕн пăхаканĕсене, сăтăр тăвакансене тата ытти тĕрлĕ спекулянтсене тăна шыв çине кăларса ответ тыттармаççĕ. Иккĕмĕш сурçул хушшинче Чăваш АССР Вăрман Халăх Комиссариачĕн хăйне пăхăнса тăракан пур предприятисенче те ревизи туса ирттермелле пулнă, анчах та иртнĕ 4 уйăх хушшинче пĕр Йĕпрес вăрманпромхозне кăна ревизи тунă. Чылай предприятисене вара темиçе çул хушши ревизи туса тĕрĕслемен. Шăмăршă вăрманпромхозĕнче хуçалăхри тупăшпа тĕрлĕ çĕре салатнисĕр пуçне 1944 çулта 347.000 тенкĕ растрата тунă. Ку вăрманпромхозăн укçа-тенкĕ тĕлĕшĕнчен халĕ те нимĕнле улшăну та çук, мĕншĕн тесен унăн 1944 çулхи отчетне никам та пăхса тухман — ăна пĕр хутчен те ревизи туса тĕрĕслемен. Кунсăр пуçне, Шăмăршă вăрманпромхозĕнче 131.200 тенкĕлĕх йывăç варлипе, 221.500 тенкĕлĕх йывăç юрăхсăра тухнине палăртнă. Вăрманпромхозăн 4 автомашинăпа 8 лаша ăста кайса кĕнине никам та пĕлмест.

Улатăр вăрманпромхозĕ производство тĕлĕшĕнчен те, финанс тĕлĕшĕнчен те япăх ĕçлет. Вăрманпромхоз III-мĕш квартал планне хатĕрлес енĕпе 31,4 процент, турттарас енĕпе 63,3 процент кăна тултарнă. Хуçалăха тĕрĕс ертсе пыман пирки ку вăрманпромхоз юлашки вăхăтра укçа-тенкĕ тĕлĕшĕнчен пысăк парăма кĕрсе ÿкрĕ. Унăн Госбанка 2.107 пин тенкĕ ссуда хывмалла, 300.000 тенкĕ илнĕ материалсемшĕн тÿлемелле.

Чăваш АСССР Вăрман Халăх Комиссариачĕн хăйĕн ĕçри çитменлĕхсене халех пĕтерсе, финанс хуçалăхне йывăрлăхран кăларассишĕн пĕтĕм вăя хурса ĕçлемелле.

И. ФИЛИППОВ,
Чăваш республикинчи Госбанк кантурĕн управляющийĕ.

КИЕВРИ ФОТОФАБРИКĂНА ЮСАСА ĔÇЕ ЯНĂ

Октябрь революцийĕ 28 çул тултарнă тĕле Киевра рабочисем тата инженерсемпе техниксем, строительсемпе пĕрле ĕçлесе, нимĕçсем ишĕлтерсе хăварнă фотофабрикăн пур çурчĕсене те юсаса çитернĕ, халь унта оборудовани вырнаçтарса лартаççĕ.

Фабрика çывăх вăхăтрах ĕçлеме пуçлать. Килес çул вăл фотоÿкерчĕксем валли 900.000 тăваткăл метр хут туса кăларать. (ТАСС).

Югославири суйлав

БЕЛГРАД, ноябрĕн 12-мĕшĕ. (ТАСС). Кунта Югославири кăшпĕр хуласемпе районсенче учредительнăй пухăва суйлавăн татăклă итогĕсене пичетлесе кăларнă.

Сараево хулинче суйлавçăсен 96,4 проценчĕ сасăланă. Союзлă скупщинăна тата Национальноçсен скупщинине суйлама Халăх фрончĕ тăратна кандидатсемшĕн суйлавçăсен 97,1 проценчĕ сасăланă.

Загребра суйлава суйлавçăсен 92,6 проценчĕ хутшăннă. Союзлă скупщинăна суйлама Халăх фрончĕ тăратнă списокшăн 88,2 процент сасăланă, списоксăр ещĕксене 11,98 процент хăйсен шарĕсене янă. Национальноçсен скупщинине суйлама Халăх фрончĕ тăратнă кандидатсемшĕн суйлавçăсен 88,2 проценчĕ сасăланă, списоксăр ещĕксене 11,8 процент шарсем янă.

Далмаци тĕп хулинче Сплитра суйлавçăсен 96,1 проценчĕ сасăланă. Союзлă скупщинăна суйлама Халăх фрончĕ тăратнă кандидатсемшĕн 96,5 процент, Национальноçсен скупщинине суйлама Халăх фрончĕ тăратнă кандидатсемшĕн суйлавçăсен 95,6 проценчĕ сасăланă.

Македонире Велес хулипе районĕнче суйлава суйлавçăсен 97,5 проценчĕ хутшăннă. Халăх фрончĕ тăратнă кандидатсемшĕн суйлавçăсен 98,7 проценчĕ сасăланă.

ТРИЕСТРИ ФАШИСТЛА ПРОВОКАЦИ

БЕЛГРАД, ноябрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Югославири хаçатсем Триестри фашистла провокаци çинчен тĕплĕнрех çырса пĕлтереççĕ. Çав провокацие пула юнлă тытăçусем пулса иртнĕ. Пысăк полицейскисем тĕп площадре хĕçпăшаллă полици хуралласа пыракан фашистсене çеç янă. Анчах, апла пулсан та, фашистсене хирĕç кĕрешекен çынсем нумайĕшĕ площадĕ керсе кайма пултарнă. Площадь тавра çынсен çĕнĕ те çĕнĕ ушкăнĕсем пухăннă. Полици вĕсене резина патакпа хĕнесе тата хирĕç тăраканнисене арестлесе, площадьрен хăвала пуçланă. Тĕп площадĕ пухăннă фашистсем, полици хуралласа пынипе, Гольдони площадьне кайнă. Çав площадре ялавсемпе пухăнса тăнă антифашистсене полици салатса янă.

Çав тытăçусем вăхăтĕнче полици 120 çынна тытса хупнă. Эмилио Бельтамини антифашиста вĕлернĕ, вăл Дахаури концентрациллĕ лагерьтен нумаях пулмасть çеç таврăннă пулнă. 21 çынна амантнă, вĕсенчен вуннăшне йывăрах амантнă.

Çак фашистла провокацие хирĕç Триестри халăх ноябрĕн 4-мĕшĕнче вăйлă демонстраци туса ирттернĕ. Демонстраци çак лозунгсемпе иртнĕ: «Фашистла провокацисем тума парар мар!», «Фашизм юлашкийĕсене пĕтерсе тăкар!» т. ыт. те.

БУХАРЕСТРА ФАШИСТСЕМ ВĔЛЕРНĔ ÇЫНСЕНЕ ПЫТАРНИ

БУХАРЕСТ, ноябрĕн 13-мĕшĕ. (ТАСС). Бухарестра фашистсем вĕлернĕ 7 çынна пытарнă. Вĕсене ноябрĕн 8-мĕшĕнче вĕлернĕ. Çав çынсене пытарни—Маниу тата Братиану ертсе пыракан реакци демократиллĕ йĕркелĕхе тапăннине хирĕç халăх вăйлă протестлени пулса тăнă. Демонстрацире 500.000 çын ытла пулнă. Кăнтăрла Нацисен площадĕнче, темиçе çĕр пин рабочипе интеллигент тата çамрăксем пухăнса тăнă çĕрте, хурлăхлă митинг пулса иртнĕ. Митинга Национал-демократиллĕ фронтăн уесри совечĕн председателĕ Барбулеску уçнă. Вăл социал-демократсен партийĕ ячĕпе çапла каланă: мирлĕ гражданесене тапăнса вĕлерни халăха гитлерла майпа тапăнни пулать. Румыни халăхĕ политикăллă авантюристсене йĕркене пăсма тата çынсене вĕлерме ирĕк памĕ, тенĕ.

Полковник Георгиу çар тата çар министерстви ячĕпе çапла каланă: «Румыни çарĕ хамăр çĕршыва фашистла захватчиксенчен сыхласа хăварчĕ, çав захватчиксене ĕпкĕ урлă хăваласа ячĕ, вăл çар хамăр çĕршыври йĕркелĕхе сыхласа тăрĕ, çĕршыва реакцирен хÿтĕлесе пурăнĕ, тенĕ. Коммунистсен партийĕ ячĕпе Парвулеску сăмах каланă. Вăл Румыни халăхне сыхă тăма тата Маниупа Братиану ертсе пыракан фашистсен юлашкийĕсемпе кĕрешме чĕннĕ.

Унтан национал-либералсен партийĕн представителĕ Андрееску Риго сăмах туса каланă. Вăл çапла каланă:

«Эпир, национал-либералсен партийĕн представителĕсем, кунта пим айăпсăр вĕлернĕ çынсене, пирĕн шухăш-кăмăлсене хÿтĕлесе вилнĕ çынсене хисеплеме килтĕмĕр», тенĕ.

Митингра тата Фронтул Плугарилор организацийĕн представителĕ Ион Марин, фашистсемпе кĕрешекен хĕрарăмсен представителĕ Елена Ливезяну тата прогрессивлăй çамрăксен организацийĕн представителĕ Н. Фос сăмах туса каланă.

Унтан митинга пухăннă çынсем Виктори площадьне кайнă. Унта сÿллĕ вырăна тупăксем лартнă. Тупăксем патĕнче черетпе хисеплĕ хурал тăнă. Аялта Румыни гварди дивизийĕн отрячĕ хисеплĕ хуралта тăнă. Илеску митрополит панихида туса ирттернĕ. Тупăксем патне аялла темиçе çĕр чечек кăшăлĕ хунă. Вара 6 сехетре Паци паркĕнче пытарнă. Çав парк патне пымалли урамсенче темиçе çĕр пин çын пулнă. Темиçе пин çын паркра тин чавнă шăтăк тавра пухăнса тăнă. Трибуна çине премьер-министр П. Гроза, вице-премьер Татареску, мĕнпур министрсемпе суб-секретарьсем, Национальлă-демократиллĕ фронтăн генеральнăй секретарĕ В. Лука, А. Паукер, ĕç федерацийĕн председателĕ Апостол хăпарса тăнă. Апостол хăйĕн сăмахĕнче çапла каланă: «Çак шăтăк патĕнче эпир ирĕклĕ, вăйлă тата никама пăхăнман Румынишĕн кĕрешме сăмах паратпăр», тенĕ.

Ĕç федерацийĕн членĕ Строя Нацисен площадĕнчи митингра йышăннă резолюцие вуласа панă. Резолюцире çапла каланă: «Эпир, столицăри 500.000 çын, фашистла реакци вĕлернĕ çынсене пытарма пухăннăскерсем, Маниупа Братиану партийĕсене тата фашистла-реакциллĕ организацисене салатса яма, вĕсен руководителĕсене тытса хупма ыйтатпăр. П. Гроза правительствине хамăр çĕршыва демократизацилеме тата юсаса ура çине тăратма пулăшар!» тенĕ.

БОЛГАРИ МИНИСТРĔСЕН СОВЕЧĔ ЙЫШĂННИ

СОФИЯ, ноябрĕн 9-мĕшĕ. (ТАСС). Ноябрĕн 8-мĕшĕнче Болгари министрĕсен совечĕ лару туса ирттернĕ. Çав ларура Болгарири вăрçă вăхăтĕнчи йĕркене пăрахăçа кăларма йышăннă, мобилизациленĕ тата милитаризациленĕ мĕнпур граждансене, учреждениссемпе предприятисене тата халăх хуçалăхĕн отраслĕсене 1945 çулхи ноябрĕн 20-мĕшĕнчен пуçласа, сывлăх министерстви тăрăх—1945 çулхи декабрĕн 31-мĕшĕнчен пуçласа, демобилизацилеме йышăннă.

„Динамо“ тата „Челси“ командисем пĕр-пĕринге футболла выляни

ЛОНДОН, ноябрĕн 13-мĕшĕ. (ТАСС). «Динамо» обществин Мускаври футбол команди паян Лондонра Стамфорд-Бридж стадионĕнче «Челси» ятлă клубăн командипе пĕррремĕш хут футболла вылянă. «Динамо» 3 хут, «Челси» те 3 хут çапса кĕртнĕ. Стадионра 80.000 çынна яхăн пулнă. Вăйă вăрçăчченхи пек чаплă та лайăх иртнĕ. «Динамо» командипе пăтрашса каймалла ан пултăр тесе, «Челси» команди хăйĕн кăвак майкисем вырăнне хĕрлĕ майкăсем тăхăннă. Вăййăн пĕррремĕш пайĕнче «Челси» команди «Динамо» хапхине иккĕ хут çапса кĕртнĕ. Мускав футболисчĕсем «Челси» командин хапхи патне пыра-пыра вылянă. Вăййăн иккĕмĕш пайĕнче совет футболисчĕсем малтанах вăйлă вылямa пуçланă. «Челси» хапхине Карцев пĕррремĕш хут пуçксе çапса кĕртнĕ. Çынсем тăвăллăн алă çупнă. Вунă минут иртсен, «Челси» хапхине Архангельский иккĕмĕш хут пуçксе çапса кĕртнĕ. Çакăн хыççăн «Челси» команди «Динамо» хапхине виççĕмĕш хут çапса кĕртнĕ, анчах «Динамо» футболисчĕ Бобров «Челси» хапхине те виççĕмĕш хут çапса кĕртнĕ.

НЬЮ-ЙОРКРА «СССР-ти ХАЛĂХСЕН ТУСЛĂХĔ» ЯТЛĂ ВЫСТАВКА УÇĂЛНĂ

НЬЮ-ЙОРК, ноябрĕн 12-мĕшĕ. (ТАСС). Америкăри естествознани музейĕнче «СССР-ти халăхсен туслăхĕ» ятлă выставка уçăлнă, ăна Америкăпа Совет Союзĕ хушшинчи туслăхăн наци совечĕ организациленĕ. Выставкăра Совет Союзĕнчи промысла артелĕсем тунă лапаласем тата вĕсен фотоÿкерчĕкĕсем 100 стэнд ытла. Музей директорĕ Парр çав выставкăна Америкăпа Совет Союзĕ хушшинчи туслăхăн Наци совечĕн председателĕ Ламонт аллинчен илнĕ. Выставкăна илнĕ çĕрте Совет Союзĕн генеральнăй консулĕн ĕçĕсене туса тăракан Михайлов юлташ тата Стефансон тĕпчевçĕ сăмахсем тухса каланă. Вĕсем Совет Союзĕнче мĕнпур халăхсем, расăсем тата тĕн ушкăнĕсем пĕртан пулнине палăртса панă, çакă Совет Союзĕн хăвачĕн чи пысăк тĕрекĕсенчен пĕри пулса тăрать, тенĕ. Ламонт çапла каланă: Совет Союзĕ ытти пур çĕршывсемшĕн те, çав шутра Пĕрлешÿллĕ Штатсемшĕн те, пример пулма пултарать. Пĕрлешÿллĕ Штатсенче расăсем тĕлĕшпе тĕшмĕшле шухăшласси халĕ те пĕтмен-ха, тенĕ.

ФИНЛЯНДИН ВĂРÇĂ ПРЕСТУПНИКĔСЕМ ПИРКИ

ХЕЛЬСИНКИ, ноябрĕн 14-мĕшĕ. (ТАСС). Хельсинкири хаçатсем ноябрĕн 11-мĕшĕнче пĕлтернĕ тăрăх, ноябрĕн 10-мĕшĕнче Паасикиви премьер-министр патне Финляндири социал-демократсен делегацийĕ пынă, делегацире Вяйнё Кивисало, Арво Паасивуори тата Айне Лехтокангас пулнă. Çав делегатсем премьер-министртан вăрçă преступникĕсем тесе айăплакан çынсене «вăхăтсăр» тытса хупни çинчен каласа пама ыйтнă. Премьер-министр вăрçă преступникĕсем пирки тăракан ыйтăва тĕплĕн ăнлантарса панă, правительство тĕрĕс тунине çирĕплетсе панă.

ХЕЛЬСИНКИ, ноябрĕн 14-мĕшĕ. (ТАСС). Финляндири радио каланă тăрăх, официальнăй йĕркепе çапла пĕлтернĕ: ноябрĕн 15-мĕшĕнче Сословисен çуртĕнче вăрçă преступникĕсене суд тума пуçлаççĕ. Судăн пĕррремĕш ларăвĕнче айăпласа çырнă хута вуласа параççĕ.

ТАННЕРА СУД ТĂВАССИ ÇИНЧЕН НОРВЕГИ ХАÇАЧĔ МĔН ÇЫРАТЬ

ОСЛО, ноябрĕн 13-мĕшĕ. (ТАСС). Пĕтĕм тĕнчери ыйтусем çинчен çыракан Эльстер ĕнер «Арбейдер Бладет» хаçатра финсен вăрçă преступникĕсене наказани парасси çинчен статья пичетлесе кăларнă.

«Финляндие Германие майлă вăрçтарнăшăн айăплă çынсене Финлянди правительстви ответ тыттарма йышăнни çинчен пĕлтерчĕç,—тесе çырать Эльстер.—8 çынна тытса хупнă. Вĕсем хушшинче Таннер пур.

Финляндири социал-демократсен партийĕн пĕрлĕхĕшĕн лару-тăру хăрушланса пырать. Вăрçă вăхăтĕнче тытса пынă политикăшăн тавăрас ĕçе Таннерпа социал-демократсен партийĕн руководстви кансĕрлеме тăрăшни Финляндири политикăллă пурнăçа варалама тата социал-демократсен партине икке уйăрса яма пултарать. Çав парти унсăрăн та хăйĕн лайăх çыннисене нумайĕшне çухатнă. Çав çынсем вăл партирен тухнă.

Вăрçăн малтанхи çулĕсенче правительствăра Таннер влиянийĕ унăн формальнăй ответлăхĕнчен пысăкрах пулнă. Тата çакăн пирки те иккĕленмелли çук: Финляндин вăрçă вăхăтĕнчи лару-тăрăвĕ пирки финн халăхне улталас ĕçе Таннер активлăн хутшăннă»

АМЕРИКĂРИ ПĔРЛЕШÿЛЛĔ ШТАТСЕН ГОСУДАРСТВО ДЕПАРТАМЕНЧĔН ПРЕДСТАВИТЕЛĔ ЖУРНАЛИСТСЕНЕ КАЛАСА ПАНИ

НЬЮ-ЙОРК, ноябрĕн 10-мĕшĕ. (ТАСС). Çак кунсенче государство департаменчĕн представителĕ журналистсене çапла каласа панă: Пĕрлешÿллĕ Штатсем китаецсен вĕрентсе хĕçпăшаллантарнă 20 дивизийĕсĕр пуçне тата Чунцинăн 19 дивизине вĕрентсе хĕçпăшаллантарма пултараççĕ. Çав 20 дивизи японецсем парăннă вăхăт тĕлне кăна çапăçма хатĕрленсе çитнĕ.

Государство департаменчĕн представителĕ тата çапла хушса каланă: Трумэн президент августăн 20-мĕшĕнче каланă тăрăх, Китая кивçен е тара парас йĕркепе хĕçпăшалсемпе боеприпассем яма чарăннă, вĕсенчен хăшпĕриссене кăна параççĕ; уйрăм илсе каласан, Китайри хĕçпăшаллă вăйсен командующийĕ союзника хĕçпăшал парса тăма пултарать.

Çапла туни Пĕрлешÿллĕ Штатсем Китайри граждан вăрçине хутшăннине пĕлтермест-и? тесе ыйтсан, государство департаменчĕн представителĕ çак ыйту çине ответ пама килĕшмен.

ДЕ ГОЛЛЕ ФРАНЦИ ПРАВИТЕЛЬСТВИН ПУÇЛĂХĔ ПУЛМА СУЙЛАСА ЛАРТНĂ

ПАРИЖ, ноябрĕн 13-мĕшĕ. (ТАСС). Франс Пресс агентстви çапла пĕлтерет: учредительнăй пухăвăн ларăвĕнче де Голле Францин Вăхăтлăх правительствин председателĕ пулма суйланă. Де Голльшĕн 555 çын сасăланă, пĕр çын сасăламан.

СУРАБАЙĂРИ ЛАРУ-ТĂРУ

СИДНЕЙ, ноябрĕн 11-мĕшĕ. (ТАСС). Сиднейри касхи хаçатсем пĕррремĕш страницăра Ява хулинчи пĕлтерÿне пичетлесе кăларнă. Çав пĕлтерÿре çапла каланă: Англин хĕçпăшаллă вăйĕсем, ноябрĕн 10-мĕшĕнчен, ирхине 6 сехетрен пуçласа, индонезиецсен Сурабайăри позицийĕсене артиллерирен персе тăраççĕ тата сывлăшран бомбăсем пăрахаççĕ. Сурабайя хули халь вăрçă вăхăтĕнче ишĕлнĕ хула пек курăнать. Вăл хулара Англи çарĕсемпе Индин 5-мĕш дивизийĕ индонезиецсен хĕçпăшаллă вăйĕсемпе çапăçаççĕ. Сурабайăри индонезиецсем контроллесе тăракан радио çапла пĕлтерет: артиллерирен вăйлăрах та вăйлăрах пенĕ пирки нумай индонезиец вилнĕ тата аманнă.

«Сан» хаçат çапла пĕлтерет: индонезиецсем хăйсен çыннисене таса (священнăй) вăрçă вăрçма чĕннĕ.

САН-ФРАНЦИСКО, ноябрĕн 12-мĕшĕ. (ТАСС). Сан-Францискăри радио çапла пĕлтерет: Англин çар карапĕсемпе самолечĕсем индонезиецсен тĕреклетнĕ пунктне Сурабайăна ноябрĕн 10-мĕшĕнче ирхине пеме пуçланă. Кашни çурт патĕнчех вăйлăн çапăçнă. Инди çарĕсем, артиллери пулăшнипе, тинĕс базин варрине кĕрсе кайнă. Индонезиецсем çĕнĕ вăйсем илнĕ те çаплах хирĕç тăнă, урăхла май ушкăнланса çапăçнă. Англири хыпарсем тăрăх, Англи çарĕсем Сурабайя хулин виççĕмĕш пайне йышăннă.

ЧЕХОСЛОВАКИЕ ВĂРÇĂ ПРЕСТУПНИКĔСЕН ÇĔНĔ УШКĂННЕ ИЛСЕ ПЫНĂ

ПРАГА, ноябрĕн 14-мĕшĕ. (ТАСС). Прагăри радио çапла пĕлтерет: паян Чехословаки республикин 8 сутăнчăкне Чехословакие илсе пынă. Çав сутăнчăксем хушшинче Словаки «правительствинче» «премьер-министр» тата «ют çĕршыв ĕçĕсен министрĕ» пулса ĕçленĕ Тука тата Словаки «правительствин» пропаганда бюровĕн руководителĕ пулнă Гасшар пур. Çав преступниксене Америкăпа Францин хăрушсăрлăх çар органĕсем Чехословаки правительстви аллине панă. Вĕсене Словакан халăх сучĕ суд тумалла.

Вырăссен аслă физиологĕ

Хĕрĕх çул каярах 1905 çулхи ноябрĕн 15-мĕшĕнче Мускавра Иван Михайлович Сеченов—малта пыракан обществăллă шухăшăн паллă представителĕсенчен пĕри тата вырăссен генилле ученăйĕ вилсе кайнă.

И. М. Сеченов 1829 çулта отставкăна тухнă çар çыннин семьинче çуралнă. Ачă чухнех вăл француз чĕлхипе нимĕç чĕлхипе лайăх вĕренсе çитнĕ, 1843 çулта Петербургри Главнăй çар инженери училищине вĕренме кĕнĕ. Унтан 1848 çулта вĕренсе тухнă хыççăн ăна Киеври сапер батальонне прапорщик туса янă. Анчах та Сеченов наука еннелле туртăннă. Çавăнпа та вăл 1850 çулта отставкăна тухнă та Мускаври университетăн медицина факультетне вĕренме кĕнĕ. Аслăрах курссенче вĕреннĕ вăхăтра вăл «Москвитянин» редакцин кружокне çÿреме пуçланă. Кунта вăл ун чухнехи искусствăпа наукăн паллă представителĕсемпе паллашнă.

Вăл вăхăтра çутçанталăк наукисен çитĕнĕвĕсене пропагандăлас ĕç вăйлăн сарăлса кайнă. Вăл вăхăтри вырăс естествоиспытателĕсен ĕçĕсем малта пыракан мировоззрение тăвас тĕлĕшпе çав тери паллă вырăн йышăнса тăнă. Герцен, Чернышевский, Писарев çутçанталăк наукисене пропагандăлас тĕлĕшпе хĕрÿллĕн тухса каланă. Вырăссен çутçанталăк наукине аталантарас тĕлĕшпе Чернышевскин «Философири антропологи принципĕ» ятлă кĕнеки çав тери паллă вырăн йышăнса тăнă. Çав кĕнекере вăл чăн-чăн материализмлă-наукăллă мировоззрение çутçанталăк наукисене аталантармасăр тума май килменнине питĕ çивĕччĕн кăтартса панă.

Шăлах çутçанталăк наукисем, уйрăмах физиологи идеализмпа, реакциллĕ шухăшăн никĕсĕсене хавшатса пынă. Сеченов таврашĕнчи малта пыракан çынсем унăн материализмлă шухăшĕсене çирĕплетсе пыма пулăшнă.

1858 çулта Сеченов Мускаври университетран вĕренсе тухса врач дипломне илнĕ те ют çĕршыва тухса кайнă. Ют çĕршывсенче пурăннă вăхăтра вăл Дюбуа-Реймонăн, Людвигăн, Гельмгольцăн тата ытти ученăйсен пĕтĕм тĕнчипе паллă лабораторийĕсенче ĕçленĕ. 1860 çул пуçламĕшĕнче вăл Российăна таврăннă та Петербургри медицинăпа хирурги академийĕнче адъюнкт-профессор пулса ĕçлеме тытăннă.

Академире преподаватель пулса ĕçленипе пĕр вăхăтрах Сеченов халăх хушшинче лекцисем те вуланă. Çав лекцисене итлеме çынсем нумай пухăннă, çав лекцисене пула ĕнтĕ Сеченов çĕнĕ культурăшăн пыракан кĕрешĕве, идеализмпа реакцие хирĕç пыракан кĕрешĕве хутшăнса кайнă.

1860 çулта Сеченовăн доктор ятне илме çырнă диссертацийĕ пичетленсе тухнă. Çак диссертацире вăл тĕп ыйтусемпе пĕрлех, тĕнче çинчен, органически тата органически мар çутçанталăкри вăйсен пĕрлĕхĕ çинчен материализмла ăнлантарса панă. Юлашкинчен вара çутçанталăк наукисен, уйрăмăн илсен физиологин, объективлă методĕсемпе усă курса ăсăпа тăнлăхăн аслă вăрттăнлăхне уçса пама май пурри çинчен паха тезис кăларса тăратнă. Ученăйăн чи пысăк произведенийĕ, «Пуç мимин рефлексĕсем» ятлă кĕнеке, 1863 çулта пичетленсе тухнă. Çав кĕнеке пичетленсе тухнă хыççăн Российăри малта пыракан çынсем Сеченов ятне юратса ăшшăн ăнланнă, çав вăхăтрах реакциллĕ çынсем ăна пур майсемпе те варалама тăрăшнă. Çав кĕнекене цензура сутма чарнă, ăна çунтарса яма хушнă.

Сеченов ĕçне И. П. Павлов пысăка хурса хакланă. Вăл çапла çырнă: «И. М. Сеченов пуç мимин рефлексĕсем çинчен вĕрентни вырăссен наукăллă шухăшне çав тери çÿле çĕкленĕ; рефлекс çинчен ăнлантарнипе нерва системен аслă пайĕн ĕçĕпе сыхăнтарни чĕрĕ çутçанталăк пурнăçĕнчи сăлтавлăхăн аслă принципне каласа пани тата ăна пурнăçа кĕртни пулса тăрать. Çавăнпа та ĕнтĕ Российăри наука çыннисен И. М. Сеченов ятне ĕмĕр-ĕмĕрех сума-суса хисеплемелле».

Пуç мимин рефлексĕсем çинчен вĕрентнин никĕсĕнче нерва системин физиологийĕ тĕлĕшпе тунă çав тери нумай тĕпчев выртнă. Çав тĕпчевсенчен ытларахăш пайне Сеченов хăй тунă.

Центрти нерва системин физиологийĕ тĕлĕшпе тунă чылай открытисем унăн ячĕпе сыхăнса тăраççĕ. Вăл вăхăтри каткăс та тĕрĕс методсемпе усă курса, вăл нерва тĕртĕмĕнче пулса иртекен явленисене тĕпчесе вĕреннĕ. Çавăн пекех тата вăл центрти нерва системин тĕрлĕ пайĕсенче пулса иртекен явленисене те тĕпченĕ. Центрти нерва системин паха физиологи проблемисенчен пĕрне—центртан тытса чарас проблемăна тĕпчесе пĕлмелли тĕп метода кăтартса панă. Çак открытисене пула Сеченов вырăс физиологийне XIX-мĕш ĕмĕрти малта пыракан наукăсен ретне кăларса тăратнă. Çакăнпа ĕнтĕ вăл наукăшăн питĕ пысăк ĕç тунă.

Истори тĕлĕшĕнчен илсен, И. М. Сеченовăн ĕçĕсем И. П. Павлов условнăй рефлексем çинчен вĕрентнин пуçламăшĕ пулса тăраççĕ. И. П. Павлов, Сеченовăн ĕçĕсем хăйне мĕн тери пысăк усă пани çинчен палăртса, çапла çырнă: «Пирĕн тĕпчевсен пуçламăшĕ 1863 çулăн вĕçĕ пулать, тесе шутлатăп эпĕ. Çав вăхăтра Сеченовăн «Пуç мимин рефлексĕсем» ятлă очеркĕсем пичетленсе тухнă».

Çавăн пекех тата Сеченов выльăх-чĕрлĕх юнĕнчи газсене тĕпчесе вĕренес тĕлĕшпе те питĕ пысăк ĕç тунă. Вăл шухăшласа кăларнă абсорбциометр ятлă прибор тĕрлĕ шĕвексем, уйрăмăн илсен юн, мĕн чухлĕ газа илме пултарнине пĕлме пулăшать. Çак приборпа усă курса малашне вара ытти тĕрлĕ нумай конструкцисем туса хатĕрленĕ. И. М. Сеченов углекислотана сыхăнтарас тата вырăнтан вырăна куçарса çÿрес тĕлĕшпе гемоглобин уйрăмах пысăк вырăн йышăнса тăнине каласа панă. И. М. Сеченовăн çак открытине каярахпа вара ытти ученăйсем те çирĕплетсе панă.

Иван Михайлович Сеченов вăл Мечниковăн, Ковалевскин тата Менделеевăн тусĕ, XIX-мĕш ĕмĕрти Людвиг, Дюбуа-Реймон, Клод Бернар, Гельмгольц йышши паллă естествоиспытательсен вĕренекенĕ тата соратникĕ пулнă. Российăри наукăсен академине суйланă чухне реакциллĕ элементсем ăна суйламасăр хăварнă.

И. М. Сеченов наукăпа педагогика тĕлĕшпе çур ĕмĕр хушши ытла ĕçленĕ, анчах та çакăн пек вăрăм вăхăт хушшинче те вăл хăйне канлĕ ĕçлеме вырăн тупайман. 1870 çулта пĕр вăхăтра унăн филиологи тĕлĕшпе ĕçлеме нимĕнле майсем те пулман, мĕншĕн тесен ăна Одесса университетĕн профессорне çирĕплетмен пулнă. Çак вăхăтра вăл хăйĕн тусĕн Д. И. Менделеевăн лабораторинче ĕçленĕ, кунта вăл хăйшĕн пачах та çĕнĕ наука — хими тĕлĕшĕпе ĕçлеме тытăннă.

Анчах та тăван халăха юратнă, унăн творчествăллă вăйĕсене çав тери çирĕп шанса тăнă пирки Сеченов пĕтĕм вăйне халăхăн сарлака сийĕсем хушшинче наукăна пропагандăлас ĕçе панă, вăл патша чиновникĕсем кăларса тăратнă нимĕнле чăрмавсем умĕнче те чарăнса тăман. Йывăр условисене пăхмасăрах вăл Петербургри университетра физиологсен паллă шкулне туса хунă. Мускаври университетра та физиологи кафедрин ĕçне вăл çав тери çÿллĕ пусăма çĕкленĕ.

И. М. Сеченов хĕрарăмсене аслă шкулта вĕрентессишĕн тăрăшнă. Вырăс хĕрарăмĕсенчен наука ĕçне хутшăннă чи малтанхи çынсене Сеченов активлăн пулăшса пынă. Çавăн пек çынсен шутне паллă физиолог Суслова кĕрет.

Ватăлса çитсен Сеченов Мускаври Пречистенски курссенче рабочисене валли физиологипе лекцисем вулама тытăнать. Вăл профессор сăмахне тимлĕн итлекен рабочисем хăйĕн кăмăлне кайни çинчен аса илсе çырать. Анчах та патша правительстви аслă ученăй-материалист рабочисемпе çав тери таччăн пĕтĕçнипе килĕшме пултарайман. Вара И. М. Сеченова Пречистенски курссен преподавателĕ пулма çирĕплетмен, ăна çав ĕçрен пăрса янă.

* * *

1941 çулхи ноябрь уйăхĕнчи хăрушă кунсенче, нимĕçсен фашистла йыткĕтĕвĕсем Мускав çывăхне капланса çитнĕ вăхăтра Сталин юлташăн хавхалантаракан сăмахĕ янăраса кайрĕ. Çав сăмахра аслă çулпуçĕ вырăс культурин аслă деятелĕсен ячĕсене, вăл шутра Сеченовăн мухтавлă ятне асăнчĕ.

Совет халăхĕ вырăссен аслă естествоиспытателĕн ятне таса тытса усрать. Çав аслă ученăй хăйĕн мĕн юлашки кунĕ çитиччĕнех тăван халăхшăн тăрăшса ĕçленĕ, вăл нумай тăрăшса ĕçлени пирĕн Тăван çĕршывăн культурине мухтава кăларчĕ.

Х. КОШТОЯНЦ,
СССР Наука академийĕн член-корреспонденчĕ.

Ответлă редактор заместителĕ Н. С. СТЕПАНОВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: гор. Чăваш... ул. ... 5. Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн—0-67, заместителĕн — 2-89, секретариатăн—4-26, пропаганда пайĕн—2-89, парти пурнăç пайĕн—3-97, промышленность пайĕн—3-9', ял хуçалăх пайĕн—3-99, рабселькорсен пайĕн—0-67, издательство конторин — 0-23.

Типография № 1 Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР. Заказ № 2. ф. 6. 59х42. 1 п. л. Тираж 16.000 экз.